

Михайло Міхєєв

здобувач Навчально-наукового інституту права
імені Володимира Великого
Міжрегіональної академії управління персоналом
mykhailomikheiev@gmail.com

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПОДІЛУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ВИКОНАВЧОГО ПРОЦЕСУ

© Міхєєв М., 2018

У статті розглянуто питання поділу адміністративного процесу на конфліктний та неконфліктний. Крім того, визначено місце виконавчого процесу. Доведено, що виконавчий процес сам по собі не є конфліктним, але в результаті його здійснення можуть виникати конфлікти і таким чином він може бути конфліктним. Запропоновано визначити виконавчий процес, як такий, що має подвійну спрямованість.

Ключові слова: адміністративний процес; адміністративне провадження; виконавчий процес; виконавче провадження; конфліктне провадження; неконфліктне провадження.

Михаил Михеев

ОТДЕЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ РАЗДЕЛЕНИЯ АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРОЦЕССА И ОПРЕДЕЛЕНИЯ МЕСТА ИСПОЛНИТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА

В статье рассматривается вопрос разделения административного процесса на конфликтный и неконфликтный. Кроме того определяется место исполнительного процесса. Доказано, что исполнительный процесс сам по себе не является конфликтным, но в результате его осуществления могут возникать конфликты и таким образом он может быть конфликтным. Предлагается определить исполнительный процесс, как таковой который имеет двойную направленность.

Ключевые слова: административный процесс; административное производство; исполнительный процесс; исполнительное производство; конфликтное производство; неконфликтное производство.

Mikhail Mikheev

Applicant of the Educational and Scientific Institute of Law
the name of Volodymyr the Great
Interregional Academy of Personnel Management

A FEW QUESTIONS OF THE DIVISION OF ADMINISTRATIVE PROCESS AND DETERMINATION OF THE PLACE OF THE EXECUTIVE PROCESS

The article deals with the question of the division of the administrative process into conflict and non-conflict. In addition, the place of the executive process is determined. It is proved that the executive process is not in itself conflict, but conflicts may arise as a result of

its implementation, and thus it may cause a conflict. It is proposed to determine the executive process as having a double orientation.

Key words: administrative process; administrative proceeding; executive process; enforcement proceedings; conflict proceedings; non-conflict proceedings.

Постановка проблеми. Дискусія стосовно видів адміністративного процесу, яка точиться в наукових колах, свідчить про те, що це питання є досить складним. Неодноразово підкреслювалося, що адміністративний процес є неоднорідним, і різні вчені підходять до визначення цієї неоднорідності по-різному. На сьогодні виникає питання про визначення виконавчого процесу, який певною мірою може бути визнаним як один із видів адміністративного процесу. Разом із тим, є різні думки, тому **мета цієї статті** – визначити ті аспекти, які свідчать про віднесення виконавчого процесу до одного з видів адміністративного процесу.

Аналіз дослідження проблеми. Традиційно існує поділ на конфліктний адміністративний процес та позитивний, або неконфліктний. В. Б. Авер'янов пропонує виокремлювати позитивні, неконфліктні або неюрисдикційні провадження, які вирішують справи, що виникають у ході виконавчо-розпорядчої діяльності державних та інших органів [1].

До позитивних проваджень він пропонує зараховувати такі види проваджень:

- із підготовки та ухвалення нормативних правових актів;
- з підготовки та ухвалення індивідуальних правових актів;
- з укладення адміністративних договорів;
- з розгляду пропозицій і заяв громадян;
- реєстраційні і дозвільні;
- установчі;
- з реалізації контрольних-наглядових проваджень;
- виконавчі;
- з діловодства;
- з приватизації державного і громадського майна;
- у земельних, екологічних, фінансово-бюджетних, податкових та деяких інших справах [1].

Разом із тим до юрисдикційних (конфліктних) проваджень належать провадження такого типу:

- провадження у справах про адміністративні правопорушення;
- провадження з розгляду скарг громадян;
- дисциплінарні провадження щодо державних службовців;

Крім того, виокремлюються проміжні провадження між юрисдикційними та неюрисдикційними, до яких віднесено: провадження у зв'язку зі застосуванням заходів адміністративного примусу, зокрема, адміністративного попередження й адміністративного припинення.

У такому випадку є певні непорозуміння. До конфліктних проваджень в адміністративному процесі треба зараховувати всі провадження, які у своїй основі мають конфлікт, провадження з виконання заходів адміністративного примусу перш за все передбачає наявність конфлікту.

Інші види адміністративних проваджень певною мірою визначаються і в подальшому дослідниками адміністративного процесу.

Подальші дослідження окремих авторів [2, 3] розширили визначення кількості видів адміністративних проваджень в адміністративному процесі.

Наприклад, С. В. Форостяна виокремлює цілий ряд адміністративних проваджень, які вона визначає як неконфліктні.

Тим більше вона класифікувала такі провадження з чітким визначенням їхньої спрямованості та самого процесу таких проваджень.

Визначено такі види адміністративних проваджень:

- законотворчі провадження;
- управлінські провадження;

- дозвільні провадження;
- реєстраційні провадження;
- атестаційні провадження;
- контрольні провадження;
- наглядові провадження [2].

Тимашов В. О., який досліджував конфліктні провадження, а більшість з цих проваджень є юрисдикційними в класифікації, яку пропонують окремі дослідники, доводив, що вони повинні перш за все мати певні ознаки.

Для будь-якого конфлікту притаманна проблема або протиріччя, а також порушення певних прав, які можуть бути оспореними в судовому засіданні. Конфліктологи під предметом конфлікту розуміють об'єктивно існуючу або уявну проблему, яка має бути вирішена і тому стає причиною розходження у поглядах опонентів [4].

Виклад основного матеріалу. В юридичному конфлікті проблема має бути чітко визначеною, адже уявна проблема при перевірці не підтверджується і таким чином провадження не може бути здійснено. Ми не можемо стверджувати, що суспільні відносини щодо духовних цінностей не можуть виступати предметом конфлікту, проте їх вирішення не здійснюється в правовому полі. Такі конфлікти вирішуються іншими формами, методами і засобами.

Існує точка зору, що предметом юридичного конфлікту можуть виступати лише ті правовідносини, які можуть бути спірними [5]. На нашу думку, в юридичних конфліктах предметом можуть бути різні правовідносини, які є реальними і вони не повинні бути лише такими, що можуть оспорюватися.

Наприклад, державний або приватний виконавець отримав рішення про стягнення боргу з боржника, але він не виконує це рішення. Виникає конфлікт, який може бути вирішеним шляхом оскарження. Проблема як і виникає не є спірною. Вона є реальною, адже конфлікт створено діями державного або приватного виконавця.

З іншого боку, дії виконавця щодо стягнення боргу є правомірними і практично неконфліктними. Адже виконавець виконує волю суду, а не вступає у конфлікт із боржником.

Слід зазначити, що, крім предмету конфлікту, який виник, неодмінним атрибутом є його об'єкт. Виокремлюють два види об'єктів конфліктів потенційний та реальний. Під потенційним об'єктом конфлікту розуміється те, що можуть бути порушені суспільні відносини або право громадянина діями іншого громадянина чи державної установи. Наприклад, водій запаркував автомобіль, який перебиває рух іншим автомобілям або проїзд спеціальних автомобілів (швидкої допомоги, пожежної служби та т. ін.). В принципі паркування автомобіля в цьому місці не заборонене, але воно порушує права інших громадян. Тобто це потенційно може викликати конфлікт. До реальних об'єктів конфлікту належать ті предмети, які викликають спір, адже вони можуть належати одному або декільком громадянам, але інші громадяни також претендують на володіння ними.

С. В. Форостяна як приклад наводить територію, корисні копалини, владні повноваження, предмети, рухоме чи нерухоме майно, а також соціальні реалії у вигляді розмірів оплати праці або пенсії, цін на продукти харчування, непродовольчі товари і послуги та т. ін., що являє собою об'єкт особистих, групових або державних інтересів [3].

Однією з ознак конфліктів є система дій учасників таких конфліктів. Вони можуть бути правомірними або неправомірними, або юридично нейтральними. Проте дії учасників призводять до певних результатів, які вже і є причиною конфліктів.

Як вже згадувалося, дії державного або приватного виконавця самі по собі не є конфліктними, але вони можуть спровокувати конфлікт під час виконання рішення. Ми не можемо стверджувати, що виконавче провадження є конфліктним провадженням на основі того, що виникає конфлікт при виконанні рішення. Цей конфлікт є наслідком неконфліктного провадження, але сам по собі виконавчий процес не можна називати конфліктним процесом.

Можна стверджувати, що в результаті аналізу конфліктів та їхніх елементів і ознак є необхідність виділення впливу конфліктів на суспільні відносини. Всі конфліктні ситуації в подальшому стають предметом розгляду судів, посадових осіб, які мають юрисдикцію їх вирішувати і таким чином їх можна називати юрисдикційними.

Разом із тим існує велика кількість адміністративних правовідносин, які виникають не в результаті конфлікту, а в силу дій громадян. Такі правовідносини загалом мають назву неконфліктних. Вони є різноманітними, і ми можемо спостерігати їх у багатьох галузях народного господарства.

Окремо слід визначити мету таких правовідносин. Головною метою таких правовідносин є те, що вони спрямовані на запобігання конфліктів, тобто якщо громадянин бажає отримати якийсь документ від держави він звертається до державного органу з тим, щоб його отримати. В разі його неотримання виникає конфлікт. Наприклад, громадяни отримують право на управління транспортними засобами. Це їхнє право, якщо вони склали відповідні іспити. В подальшому, ці громадяни мають право керувати транспортними засобами і не мати конфліктів із працівниками поліції, адже управління транспортними засобами без документів є порушенням і відповідно виникає конфлікт.

На припинення конфлікту певною мірою спрямоване і виконавче провадження. Стягувач має претензії до боржника і вимагає повернення боргу. Отже, ми маємо конфлікт. Діяльність державного або приватного виконавця спрямована на припинення такого конфлікту та виконання вимог стягувача.

Неконфліктні провадження у сфері правовідносин між громадянами і державою спрямовані також на встановлення певного статусу громадян у державі. Громадяни після досягнення 16-річного віку мають отримати паспорт, тобто у громадян виникають певні права та обов'язки, а вирішується це питання за допомогою неконфліктного провадження. Громадянин звертається до відповідного державного органу, який уповноважений видавати паспорти.

Отже, можна констатувати, що існує поряд із конфліктним (юрисдикційним процесом) неконфліктний юридичний адміністративний процес. Він здійснюється представниками державних органів. З одного боку в цьому процесі є громадяни, які бажають вирішити свої питання, а з іншого боку – посадові та службові особи, які призначені державою і мають право приймати рішення щодо здійснення певних дій.

Виконавче провадження має з одного боку ознаки неконфліктного провадження, адже державний або приватний виконавець отримує рішення суду чи іншої установи і починає проводити примусове виконання рішення. Це його обов'язок, він не може діяти в інший спосіб. Разом із тим, як тільки державний або приватний виконавець виносить постанову про початок виконавчого провадження, одразу виникають ознаки конфлікту, який існує між державним органом, який прийняв рішення про примусове виконання рішення та особою, яка добровільно його не виконує – боржником.

Слід зазначити, що в цьому випадку ми бачимо, що державні обов'язки виконують приватні особи, які не перебувають на державних посадах. Держава делегує виконання своїх рішень приватним виконавцям, і вони діють від імені держави.

Висновки. На основі викладеного можна зробити такі висновки:

1. Виконавче провадження саме по собі не є конфліктним провадженням, адже конфлікт був і він вирішений судом чи іншим органом, який має відповідні повноваження. Державний або приватний виконавець виконує рішення на основі ухвали чи іншого документу. Він це зобов'язаний робити. З іншого боку, якщо в процесі виконання рішення виникає конфлікт, то він не є визначальним загалом для виконавчого провадження, проте таким чином це провадження переростає в конфліктне.

2. Виконавче провадження є одним із видів адміністративного провадження, але ми можемо стверджувати, що сам виконавчий процес має подвійну природу, тобто має в собі неконфліктні та конфліктні аспекти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративне право України. Академічний курс. Підруч. у 2 т. Т. 1. Загальна частина. Ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова). К. Вид. «Юридична думка», 2004. 584 с.
2. Форостяна С. В. Неконфліктні провадження в адміністративному процесі: дис. канд. юрид. наук. спец.: 12.00.07 – адміністративне право і процес, фінансове право; інформаційне право. К. 2012. 208 с.
3. Тимашов В. О. Конфліктні провадження в адміністративному процесі. дис. канд. юрид. наук. спец.: 12.00.07 – адміністративне право і процес, фінансове право; інформаційне право. К. 2012. 186 с.
4. Ворожейкин І. В., Кибанов А. А., Захаров Д. А. Конфликтология: учебник. М., Норма, 2000. 256 с.

REFERENCES

1. *Administratyvne pravo Ukrainy*. [Administrative Law of Ukraine]Akademichnyi kurs. Pidruch. u 2 t. T. 1. Zahalna chastyna. Red. kolehiia: V. B. Averianov (holova). K. Vyd. «Iurydychna dumka», 2004. 584 p.
2. Forostiana S. V. *Nekonfliktni provadzhennia v administratyvnomu protsesi*[Non-conflict proceedings in the administrative process]: dys. kand. yuryd. nauk. spets.: 12.00.07 – administratyvne pravo i protses, finansove pravo; informatsiine pravo. K. 2012. 208 p.
3. Tymashov V. O. *Konfliktni provadzhennia v administratyvnomu protsesi*[Conflict proceedings in the administrative process] dys. kand. yuryd. nauk. spets.: 12.00.07 – administratyvne pravo i protses, finansove pravo; informatsiine pravo. K. 2012. 186 p.
4. Vorozheikyn I. V., Kybanov A. A., Zakharov D. A. *Konflyktolohyia* [Conflictology]: uchebnyk. M., Norma, 2000. 256 p.

Дата надходження: 27.06.2018 р.